

2. Buhalis Dimitrios & Amaranggana Aditya Smart Tourism Destinations Enhancing Tourism Experience Through Personalisation of Services. Information and communication technologies in tourism. 2015. 10.1007/978-3-319-14343-9_28.

3. Chen J.-L. An Empirical Study of Tourist Hotels: Difference Analysis between International Tourist Hotel and Standard Tourist Hotel in Taiwan. International Journal of Business and Management. 2018. Vol 13, No 3. P. 67–74.

4. Галасюк С.С. Бізнес-готелі на ринку ділового туризму Одеського регіону. Інфраструктура ринку. 2017. Вип. 5. С. 139–145.

УДК 338

Урсакій Юлія

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
маркетингу і міжнародної логістики
Чернівецький торговельно-економічний інститут
ДТЕУ

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У ПЕРІОД ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

Повномасштабна війна стала екзистенційним викликом для української промисловості та поставила підприємства на межу виживання, оскільки багато успішних бізнесів було знищено чи переміщено і вони змушені починати все з нуля. Промислові підприємства часто були змушені активно скорочувати витрати на інновації, змістивши фокус із розвитку на виживання. Але попри складний процес релокації українські підприємці продовжують працювати, шукаючи інноваційні ідеї для масштабування та виходу на нові ринки.

При цьому бізнес бачить можливості відновлення інноваційної діяльності з допомогою галузевих програм підтримки, фіскальних стимулів та інших заходів на рівні держави. Такими є основні результати нового 12-го щомісячного опитування підприємств, яке провів Інститут економічних досліджень та політичних консультацій (ІЕД) у квітні 2023 року [1].

Економічний фронт ставить високу планку очікувань щодо модернізації країни, однак для окремих галузей інновації наразі є нереалістичним напрямом розвитку. З одного боку, частина бізнесу, переважно експортоорієнтованого, продовжує працювати над впровадженням інновацій. З іншого – багато підприємств зазнали суттєвого падіння виробництва, продажів та експорту, що змусило зосередитися на питаннях виживання бізнесу. Однак на макрорівні очевидно, що без активізації інноваційної діяльності неможливо планувати українське відновлення.

Результати опитувань підтверджують зміну пріоритетів бізнесу. У квітні 2023 року серед перешкод для зростання виробництва лише 3% підприємств вказали застарілі технології. Це найнижчий показник за всі хвили досліджень ІЕД за останні два десятиліття, з 1998 року. Сьогодні домінують такі проблеми, як несприятлива політична ситуація (сюди бізнес включає і війну) і низький попит [1].

На жаль, проблема застарілих технологій завжди залишалася в тіні інших «першочергових» викликів. До того ж кризові явища в економіці зазвичай ще сильніше зменшували увагу українського бізнесу до технологій. Зокрема, бізнес майже не говорив про застарілі технології у 2008–2009 роках через світову економічну кризу, а потім у 2014–2015 роках після початку російської агресії та економічну кризу в Україні. Винятком були лише кризові явища, пов'язані з пандемією COVID-19, які посилили увагу підприємців до технологій до найвищого за останнє десятиліття рівня [2; 3].

Незважаючи на війну, інновації залишаються актуальними для значної частини виробничого сектору (принаймні декларативно). Зокрема, 23% підприємств вказують, що запровадження інновацій (впровадження технологічно нових і/або технологічно удосконалених продуктів, виробничих процесів) є пріоритетом в їхній роботі. Окрім цього, для 46% підприємств інновації є актуальними в окремих (конкурентних) ситуаціях. Однак для майже третини (31%) респондентів інновації неактуальні взагалі. При цьому значна частина з них не мала інноваційної діяльності навіть до війни.

Як і в мирний час, актуальність інновацій залежить від розміру бізнесу. Зі збільшенням розміру підприємства зростає ймовірність того, що запровадження інновацій є пріоритетом у роботі або актуальне в конкурентних ситуаціях. Зокрема, інновації є пріоритетом для 38% великих підприємств, але лише для 8% мікро- і 13% малих підприємств. При цьому війна збільшує розрив у спроможності бізнесу до інноваційної діяльності. Так, саме мікробізнес досі найбільше страждає від війни і демонструє найнижчі темпи відновлення. Це важливий тривожний дзвіночок щодо спроможності бізнесу до модернізації [4].

Повномасштабна війна змусила промислові підприємства суттєво скоротити витрати на інноваційну діяльність. Зокрема, 42% підприємств повідомили, що скорочували витрати під час війни. Ще 39% підприємств залишили витрати на інноваційну діяльність на довоєнному рівні, але 19% підприємств їх збільшували. При цьому ситуація сьогодні може виглядати навіть дещо більш оптимістично, ніж, наприклад, минулого літа. Після року війни частині бізнесу вдалося відновити обсяги виробництва та експорту [5, с. 57].

Саме серед підприємств, які продовжують експортувати під час війни, інновації частіше є пріоритетом у

роботі. Також саме активні експортери частіше збільшували витрати на інноваційну діяльність. Водночас більшість підприємств, які припинили експортувати під час війни, скорочували витрати на інновації. Саме ці підприємства більше відчували брак попиту, робочої сили та безпечного середовища для роботи.

Наразі суспільство має високі очікування щодо модернізації економіки країни, однак наразі немає очевидних практичних рішень із запуску цього процесу. Промислові підприємств натякають, що для активізації інноваційної діяльності знадобиться державна підтримка. Майже три чверті (73%) промислових підприємств вказують, що необхідні спеціальні довгострокові програми підтримки на галузевому рівні. Станом на сьогодні в умовах невизначеного середовища окреслюється застій, деградацію та руйнування цілих галузей, з чого буде складно вирватися власними зусиллями. Можливо, бізнес очікує галузевих програм, зокрема, посиляючись на досвід відбудови інших повоєнних країн.

Також багато підприємств потребують фіскальних стимулів (41%). Найчастіше говорить про потребу таких стимулів мікробізнес, що актуалізує питання підтримки МСП у контексті відбудови. А ще бізнес потребує налагодження комунікації з релевантними інноваторами (32%), підтримки в підготовці спеціалістів (32%). Такі потреби відображають традиційні проблеми слабкої взаємодії бізнесу з інноваторами та браку висококваліфікованих спеціалістів, які лише поглибилися під час війни [1; 4].

Тому в першу чергу для розвитку інновацій в період повномасштабного вторгнення потрібно залучати і акумулювати, ті інституції і програми, які мають напрацювання та розробки у сфері інноваційного розвитку. Залучати державне агентство з розвитку Індустрії 4.0 (сьогодні необхідно вже 5.0), мережа Digital Innovation Hub (DIHs), мережа інноваційних кластерів, мережа незалежних експертів

Індустрії 4.0. Використовувати галузеві інкубатори та акселератори, програми перенавчання МСП, експорту-інтернаціоналізації, програми стимулювання попиту замовників через регулярні зустрічі з розробниками у форматі так званих технологічно-інноваційних днів, брокеридж-івентів тощо.

Список використаних джерел

1. Альянс кластерів. Інновації під час війни – чи на часі? URL: <https://www.clusters.org.ua/blog-single/innovatsiyi-pid-chas-viyny/> (дата звернення 17.11.2023).
2. Урсакий Ю.А. Роль інноваційних кластерів в промисловості країни. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2021. Вип. № 1 (81). С. 53-70.
3. Урсакий Ю.А. Ефективне управління як засіб підвищення конкурентоспроможності підприємств. Вісник соціально-економічних досліджень. 2019. Вип. № 2, №70. С. 197-217.
4. Ангел Є. Інновації під час війни не на часі, але як без них відновити країну? URL: <https://zn.ua/ukr/macroeconomics/innovatsiji-pid-chas-vijni-ne-na-chasi-ale-jak-bez-nikh-vidnoviti-krajinu.html> (дата звернення 17.11.2023).
5. Урсакий Ю.А., Пенюк В.О. Український бізнес в період війни: стан, проблеми та перспективи. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2022. Вип. № 3 (87). С. 57-69.